

«Еколого-краєзнавча експедиція «Журавський дуб»

ВСТУП

**Вклонитись
хочу тій землі,
де пращури**

**навік заповідали хранити від нашествия
їх дуби, творити славу ріднокраю
(Ю.В.Донченко).**

Стародавні дерева є пам'ятками історії, культури, живими свідками минулих століть, мають велику естетичну і символічну цінність, що викликають у людей почуття натхнення та захоплення, є джерелом душевного збагачення і патріотичного виховання дітей, молоді та дорослих.

З метою пошуку та заповідання стародавніх дерев, а також дослідження та вивчення їхнього стану учні Могилівської філії I-II ступенів здійснили еколого-краєзнавчу експедицію до Журавського лісу. Журавський ліс – місце особливе для жителів нашого села. На питання «як проїхати до Журавського лісу?» сьогодні кожен мешканець Могилева одразу покаже дорогу, а дехто навіть провести зможе. Насамперед вражають в лісі міцні

величезні дуби, що стоять, споглядаючи з висоти прожитих ними літ наше неспокійне сьогодення. Ген у верховітті могутніх крон гойдається мудрість віків: мимоволі хочеться прихилитися до кори дерев, ніжно погладити руками та увібрати в себе ту незбориму силу та жагу до життя, якою наповнені ці гігантські дерева. Галявини та переліски цієї місцини теж зберігають історію пережитого і мовби шепочуть: - Прийди, зупинись, відпочинь, послухай! З Журавським лісом пов'язана романтична легенда про кохання, про яку ми дізнались від колишньої вчительки історії Давиденко Наталії Миколаївни. Журавський ліс – улюблене місце відпочинку молоді та дорослих.

Природа с.Могилів славна своїми віковими деревами, більшість яких, на жаль, вже скінчила свій земний вік, найчастіше – не без «допомоги людей». Однією з рис сьогодення стало тотальне знищення дерев, особливо у містах та селищах. Під сокиру і бензопили потрапляють і вікові дерева. З кожним зрубаним старожилом світу дерев втрачається частка нашої духовності, вкорочується вік дикої природи, зменшується прекрасне у світі і примножується зло. Територія Журавського лісу щороку скорочується внаслідок вирубування дерев та розорювання. Під загрозою опинились і славетні журавські дуби.

В ході експедиції було виявлено дуб, який, на нашу думку, потребує ретельного вивчення та дослідження. Дуби нашої місцевості є живими свідками історичних подій нашого краю.

Мета еколого-краєзнавчої експедиції: проведення пошукової роботи з знаходження стародавніх дерев, оцінки їхнього стану та охорони від антропогенного навантаження; активізація природоохоронної діяльності та виховання екологічної свідомості у школярів.

Завдання:

1. Виявлення та опис стародавніх дерев на території своєї місцевості.
2. Дослідження та оцінка стану дерев, лікування та догляд за ними.
3. Підготовка документації до заповідання стародавніх дерев.
4. Встановлення основних факторів антропогенного впливу на досліджені дерева.

5. Просвітницька робота молоді щодо значення та збереження стародавніх дерев.

Дослідницький блок

Характеристика роду ДУБ (Quercus robur L.)

Відділ – покритонасінні (Angiospermae)

Клас – дводольні (Dicotyledones)

Порядок – букоцвіті (Fagales)

Родина – букові (Fagaceae)

Походження - Європа, крім крайньої Півночі і північного Сходу, Північний Кавказ.

Дерево до 40 м висотою, зі стовбуром викривленим в молодості, потім при рості в насадженні прямим, повнодеревним, добре очищеним від сучків, і несучим невелику крону, а при рості на відкритому просторі – з низьким товстим штамбом. Нижні гілки відходять від стовбура під прямим кутом, верхні – під гострим і утворюють потужну орнаментальну шатроподібну крону. Завдяки мозаїчності листя крона мало прозора в горизонтальному напрямку і з великими просвітами у вертикальних площинах. Кора

спочатку гладка, оливково-бура, потім червоно-бура, пізніше сріблясто-сіра, потім у віці близько 30 років тріщинувата і далі товста (близько 10 см)

глибоко тріщинувата, буро-сіра. Стовбур до 1-1,5 м в діаметрі. Бруньки овальні або напівкулясті, конічні тупо-п'ятигранні, 5-7 мм довжиною, світлобурі. Жолуді 1,5-3,5 см довжиною, 1,5-2 см в діаметрі, з колючкою на верхівці, бурувато-жовті.

Плюска блюдцеподібна або неглибоко-чашевидна, 0,5-1 см висотою і 1,5-2 см в діаметрі. Листя 7-15 см довжиною і 3-7 см шириною, видовжено-оберненояйцевидні, з добре вираженими вушками при основі, на кінці з тупою більш або менш витягнутою кінцевою лопаттю і по

бокам з кожної сторони з 6-7 (8) більш або менш довгими, тупими, неоднаковими і найбільш крупними в середині листка, прямими або дещо зігнутими лопатями, розсічення яких досягає 1/3 ширини пластинки; зверху листя зелене блискуче, голе знизу більш бліде, спочатку більш або менш опушене, потім голе або з окремими волосками по жилкам. Черешок 5-10 см довжиною.

Основні дані фенологічного розвитку:

Листя розпускається в другій половині травня. Цвіте дуб одночасно з розпусканням листя, починаючи з 40-60-ти літнього віку, якщо зростає на вільному просторі, в насадженні ще пізніше. Дозрівають жолуді в кінці вересня на початку жовтня.

Відомо 430 видів роду, поширених у Центральній та Східній Європі, у середній і південній смузі європейської частини СНД, Криму, на Кавказі в складі широколистяних і змішаних лісів. У країнах СНД росте до 20 диких видів, у культурі — 43 види. Найбільш поширений Д. звичайний (Д. черешчатий) — *Q. robur* L. (*Q. pedunculata* Ehrh.) (лат. *quercus* – дуб або грец. *kerkeen* — шорсткий; лат. *robur* — деревина дуба; лат. *pedunculatus* — черешчатий).

Розрізняють дві екологічні раси — літній та зимовий дуб. У літнього дуба листки розпускаються у квітні і на зиму опадають, у зимового дуба листки розпускаються на 2–3 тиж пізніше (у травні) і в засохлому стані залишаються на деревах усю зиму.

Крім цього слід додати, що дуб після 600–700 років (маючи обхват 6 м і більше) починає рости повільніше. За 100 років він додає не 100 см, як у молодості, а 30–40 см, якщо росте в лісі, і 60–80 см, якщо росте на сонячній галявині, або в середньому 60 см за століття.

Найстаріший дуб України росте у селі Стужиці Великобerezнянського району Закарпатської області. Йому 1100-1200 років.

Це - так званий Дідо-дуб. Він поки що єдиний в Україні дуб з обсягом більше 9 метрів, всі інші мають по 7,80 - 8,60 метрів.

Джерело - <http://www.ieenas.org/p/dub-zvichainii/> - інститут еволюційної екології НАН України

Використання в озелененні та народній медицині

Дуб часто доживає до віку 400-500 років, нерідко і до 1000 і одинично 1500 років, досягаючи 4 м в діаметрі. Вимогливий до мінерального і органічного багатства ґрунту. В корі міститься 8-20 % дубильних речовин; в деревині 6 %; вони широко використовуються для дублення шкіри. Жолуді використовуються для виготовлення сурогатів кави, а також для корму свиней. Часто розводять в парках і вуличних насадженнях, використовують у лісорозведенні та при створенні лісозахисних смуг.

Відвар кори Д.з. має в'язучу, протизапальну і кровоспинну дію, в медицині використовують для полоскання порожнини рота і горла, при гінгівіті, стоматиті, фарингіті, ангіні; у вигляді примочок і компресів — при опіках, обмороженнях, гнійних шкірних захворюваннях, жирній себорейі і пролежнях; у гінекологічній практиці — для спринцювань при вульвовагініті та кольпіті; при отруєнні алкалоїдами та солями важких металів. Кора Д.з. входить до складу бальзаму «Поліфетол-1» та протигемороїдального збору. У народній медицині застосовують при гінекологічних хворобах, діареї, дизентерії, шлункових і кишкових кровотечах, хворобах печінки і селезінки, холері, пієлонефриті. Використовують у гомеопатії та ветеринарії. Кормова рослина. Тверда деревина Д. придатна для столярної та меблевої справи.

Дуб - священне дерево Перуна

Дуб – священне дерево Перуна. Святі гаї наших пращурів. У слов'янському фольклорі є безліч свідчень про вшанування святих лісів і дерев. Вважалося, що священними можуть бути такі дерева, як дуб, липа, клен, явір, в'яз, ясен. Традиція священних гаїв або дібров саме як храмів належить до індоєвропейського спадку. "Поклоніння природі серед первісних індоєвропейських народів свідчить про традиційну тему священних природних місць, вільних від осквернення людьми і їх діяльності. Такі священні природні місця були дикою природою в найглибшому сенсі, вони були наповнені вольової силою — вольовими, повними волі, невідчужимими контролю - і з духом," - писав дослідник священних гаїв Дж. Вест. Серед священних дерев слов'ян та балтів найпочесніше місце займає дуб. Недаремно його вважали царем дерев. Це величне дерево вважалося святим деревом, сакральним житлом бога блискавок Перуна, частково тотожного римському Юпітеру та скандинавському Одіну. Дубові гаї і навіть цілі ліси оголошувалися священними, що допомогло врятувати їх від вирубування. Більшість священних гаїв були неприкрашеними, вільними від штучної модифікації та маніпуляції. У них панувала абсолютна заповідність, і охоронний режим у них був суворіший, ніж у сучасних природних заповідників. Це був священний простір, вільний від змін, привнесених зі сторони людини. Найстаріший дуб у лісі вважали місцем перебування божества. Деяким з цих священних дерев приписували силу покарання людини, яка їх зрубає, смертю або тривалою хворобою. Такі дерева заборонялося рубати, порушники ризикували померти або надовго захворіти. Нерідко священні дуби огорожувалися дерев'яним парканом або ровом. Вхід до загороди був

заборонений усім, окрім жерців, та тих, хто збирався принести пожертву. Жерці слухали голос божества, як вважали, який жив у гілках, і робили передбачення. По-різному шелестить листя: тихо і спокійно, грізно, напружено — від цього залежала і суть передбачення. А восени дівчата збирались біля святих гаїв «слухати духа», який шелестом падаючого листя передбачав їм майбутнє. В історичних джерелах згадують величезний дуб на острові Хортиця. Довкола дуба викладали жертвний хліб та м'ясо. Важливим елементом були стріли, які встромляли в землю навколо священного дуба — жертва у формі зброї мала місце під час клятви, її також приносили до ніг ідола Перуна. Риси культу, ритуали якого виконували під деревами, слід пов'язувати не власне з деревом, а з сакральною силою, яка ніби-то в ньому прихована.

Ще навіть у XIX ст. у Воронежській губернії пара, котра щойно уклала шлюб, ішла до старого дуба, тричі обходила його й приносила жертву. У Болгарії найважливіші урочистості села відбувалися навколо дуба, що називався «запис» і був позначений спеціальним знаком. Заборонялося рубати це дерево або завдавати йому шкоди.

Священний гай у слов'ян мав різні назви: «божелісся», «гай-бог», «божниця», «праведний ліс», «святибор», а деякі називали навіть Раєм. У священних гаях не полювали, не збирали хмиз і, звичайно, не рубали дерева, не рвали квіти та не ловили пташок. Навіть сухостій чи бурелом заборонялося прибирати, все повинно гнити природним чином, всередині самого гаю. Моління давніх слов'ян відбувалося найчастіше у священних гаях, які були зазвичай на узвищеннях, біля цілющих джерел і обожнюваних дерев. Під час обрядів народ прикрашав свіжими гілками своїх жерців, жінки одягали на голову березові вінки, а чоловіки - дубові. Усі ранні шлюби влаштовувалися під деревами, і коли жінка хотіла дитину, часом її знаходили в лісі, пристрасно обіймаючи могутній дуб.

На культову роль дуба у наших предків вказують і археологічні знахідки: у 1975 році з дна Дніпра підняли древній дуб, у стовбур якого було встромлено щелепи молодих кабанів догори іклами — так, щоб вони утворювали за формою чотирикутник. А у 1910 році подібний дуб був знайдений на дні річки Десни. Як свідчать етнографи, культ дерев у деяких областях зберігався ще до XIX ст. В Україні найстарішим деревом вважається 1300-річний дуб, який росте в урочищі Юзефін Рівненської області, а у с. Верхня Хортиця росте 800-річний козацький дуб. Усі слов'яни вважали, що дуб пов'язаний з образом громовержця, який ніби-то найчастіше бив саме в дерева цього виду. Натомість липі, яку начебто блискавки оминали, приписували цілющі властивості. За християнства виникло повір'я, ніби під дубом ховаються від Божого гніву чорти, й саме тому стріли-блискавки часто влучають у стовбур. Із тієї причини й остерігалися переховуватися від грози під цим деревом. Вважалось, що Перун б'є кам'яною блискавкою. Знахідки скам'янілих белемнітів, молюсків (нерідко їх знаходять на Шацьких озерах,

називаючи «чортові пальці»), викопних знарядь первісних людей називали перуновими стрілами. Віднайдення такого предмета сприймали як дарунок долі. Перунові стріли використовували для лікування хвороб очей, зняття порчі, під час пологів.

Дерево дуба використовувалось для спалення загиблих славних воїнів. Також, освячені в Перуновий день (20 липня) жолуді використовували як обереги, зашиваючи в одяг або в ладанки. Дерево — споконвічний символ рослинної сили — мало ще й сакральне значення для побудови святилищ. Статуя божества Святовита в давньослов'янському місті Аркона на острові Руян була виготовлена з кількох порід священного дерева.

На Поліссі та Полтавщині зберігся звичай садити дубок, коли народиться дитина. Якщо дуб гарно росте, це вважається доброю прикметою. На гілки священних дерев в якості офір давні слов'яни вішали хустки з різних тканин, кольорові стрічки, шматки полотна, вишиті рушники з проханнями про позбавлення від хвороби або в подяку за зцілення. Звичай цей був дуже давнім. Навіть в нас час подекуди можна зустріти на Поліссі дуби, обвішані стрічками. Для прикладу, неподалік села Берестяни в Ківерцівському районі і зараз є такий дуб. Місцеві мешканці вішають на це дерево стрічки, коли молодий хлопець йде в армію, аби повернувся здоровим і неушкодженим.

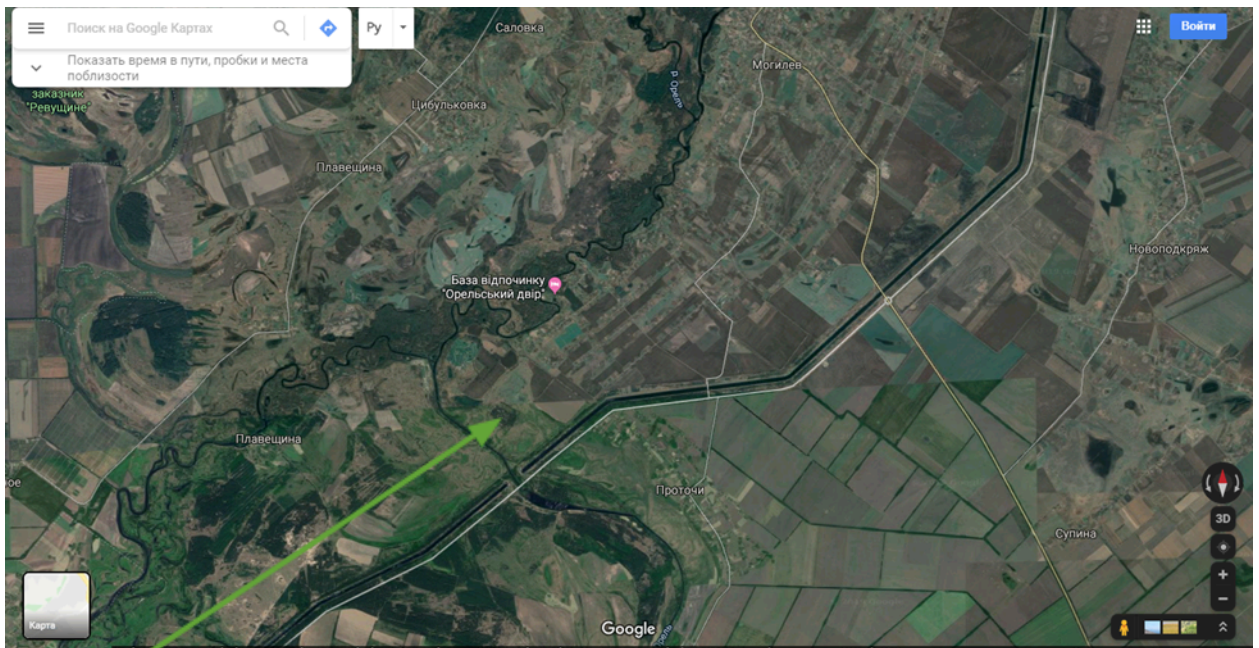
Насамкінець, хотілося б згадати, що дуб часто порівнюють з міфічним Світовим Деревом, а у його кроні, за древніми повір'ями живе цар птахів (орел, сокіл). Світове Дерево - уособлення єдності усього світу, своєрідна модель Всесвіту й людини, де для кожної істоти, предмета чи явища є своє місце. Це також посередник між світами — своєрідна дорога, міст, драбина, якими можна перейти до світу богів або в потойбіччя. Про древо життя у світі створено безліч легенд, казок, цей символ знайшов відображення в орнаментах багатьох народів. Першодерево світу у слов'янській міфології розташувалось у Вирію, згідно з їх віруваннями, на «прадубі» росли плоди безсмертя. Сюди ж злітали птахи на зиму.

Підсумовуючи вищесказане, хотілось би підкреслити особливе естетичне та сакральне значення священних гаїв для наших пращурів, які тисячоліттями намагались бути в гармонії із природою, в якій людина була не центром всесвіту з споживацьким відношенням до довкілля, а лише її частинкою. Святі гаї були своєрідними посередниками в спілкуванні людей із природою, були символом її самовідродження, величі. І нам варто згадати традиції, досвід наших предків, докорінно змінити наше відношення до Матері-Природи.

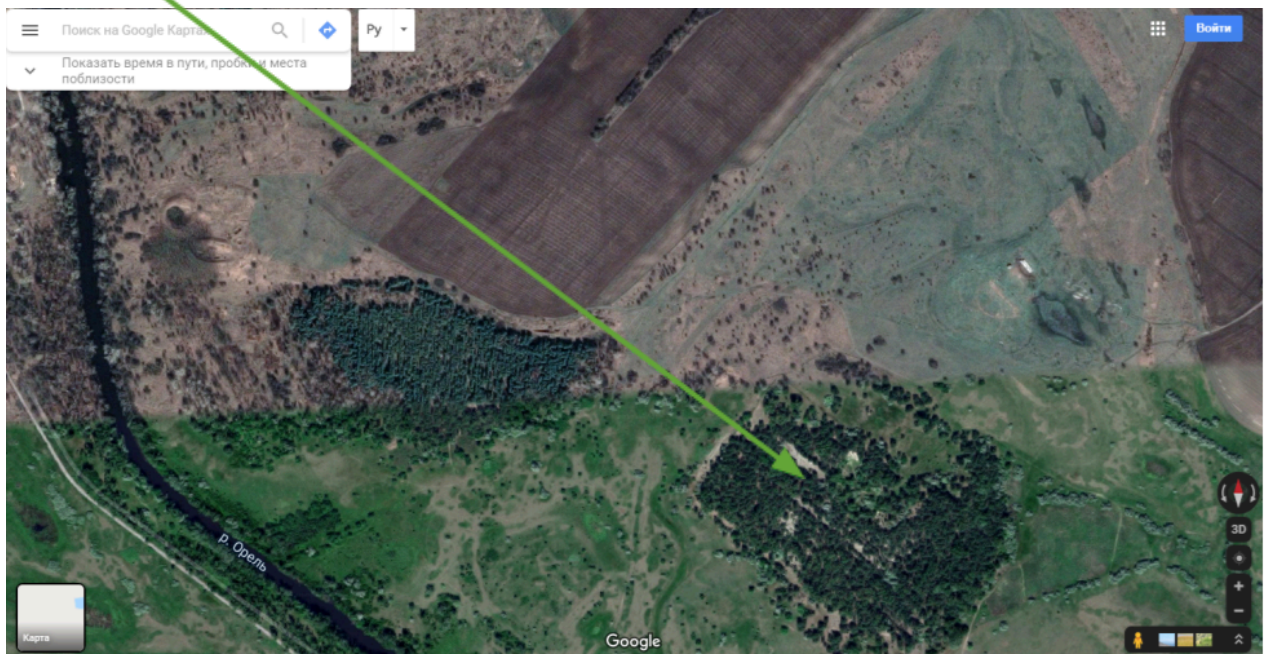
Практичний блок

Мета – дослідити вікові дуби в Журавському лісі на Приоріллі.

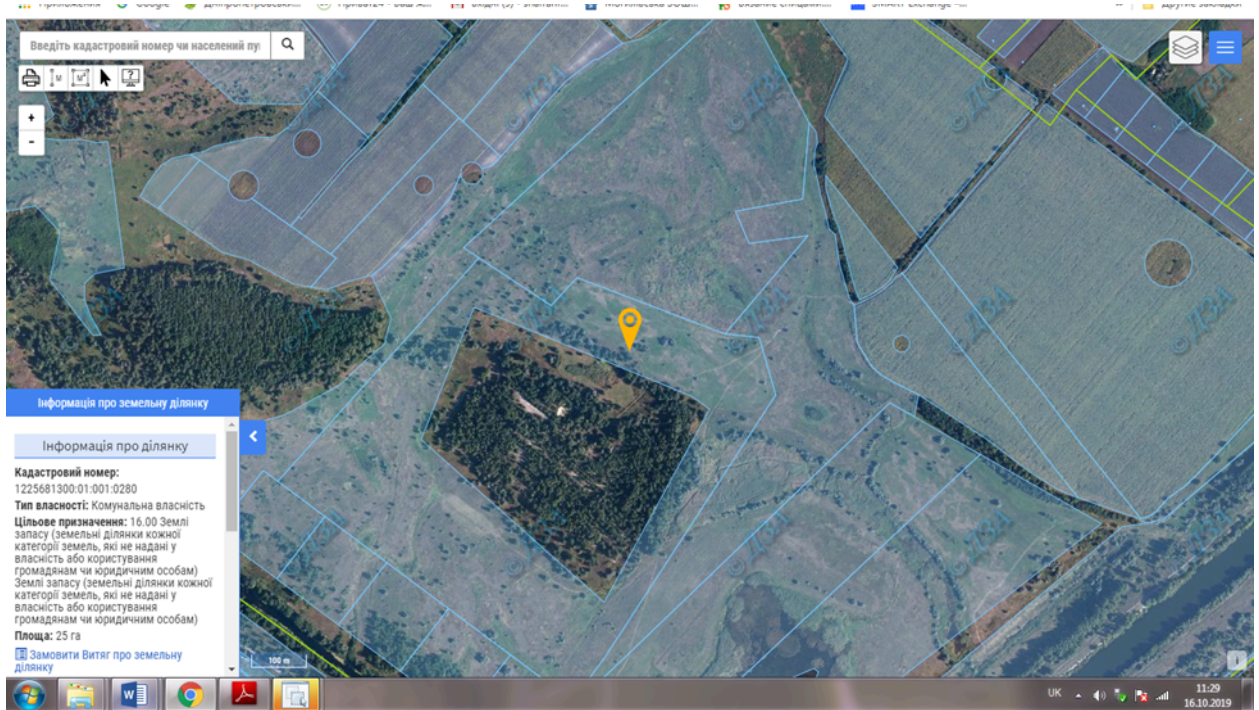
Журавський ліс на сьогодні займає досить невелику територію площею приблизно 162367.990 м², яку ми визначили за допомогою публічної кадастрової карти. Він знаходиться в південній частині села Могилів на відстані 1 км від каналу «Дніпро-Донбас» та за 3 км від бази відпочинку «Орільський двір». Поряд (на відстані 1,5 км) знаходиться також база відпочинку «Фазенда». Тому цей природний об'єкт досить привабливий для туристів.

Розташування Журавського лісу (<https://www.google.com.ua/maps>)

Досліджуючи державний геокадастровий реєстр ми вияснили, що дана територія незареєстрована. Землі навколо цього об'єкту у комунальній власності Могилівської територіальної об'єднаної громади та перебуває в оренді (фермерське господарство Повіренного Олександра).

Інформація про земельну ділянку

ІКК

Район: Царичанський

КОАТУУ: 1225681300

Зона: 01

Квартал: 001

Район

Область: Дніпропетровська

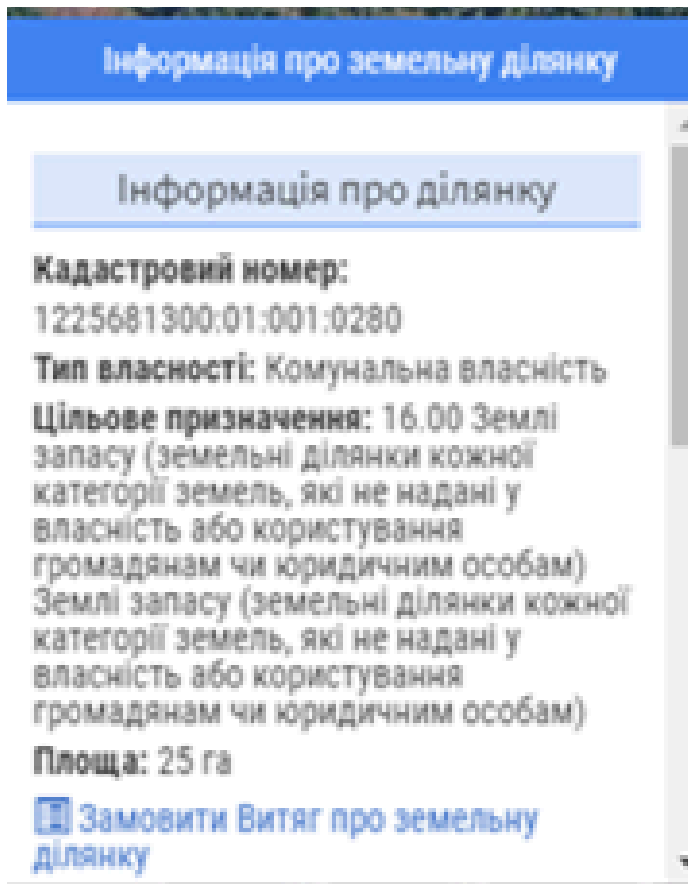
Район: Царичанський

КОАТУУ: 1225600000

Область

Область: Дніпропетровська

КОАТУУ: 1200000000

Джерело:

<https://map.land.gov.ua/kadastrova-karta>

Використовуючи критерії вибору дерев для заповідання, ми прийшли до висновку, що досліджуваний нами дуб може претендувати на статус пам'ятки природи. *(Пам'ятки природи – це окремі природні об'єкти (вікові або рідкісні дерева, геологічні відслонення, джерела тощо), які мають особливе природоохоронне, наукове, естетичне та пізнавальне значення. Охорона поширюється лише на конкретний об'єкт).* Вік дерева більше 100 років, це дерево – живий свідок минулих століть, має велику естетичну та символічну цінність, є улюбленим місцем відвідування туристів та є дуже цікавою місцевою легендою. (Додаток 1).

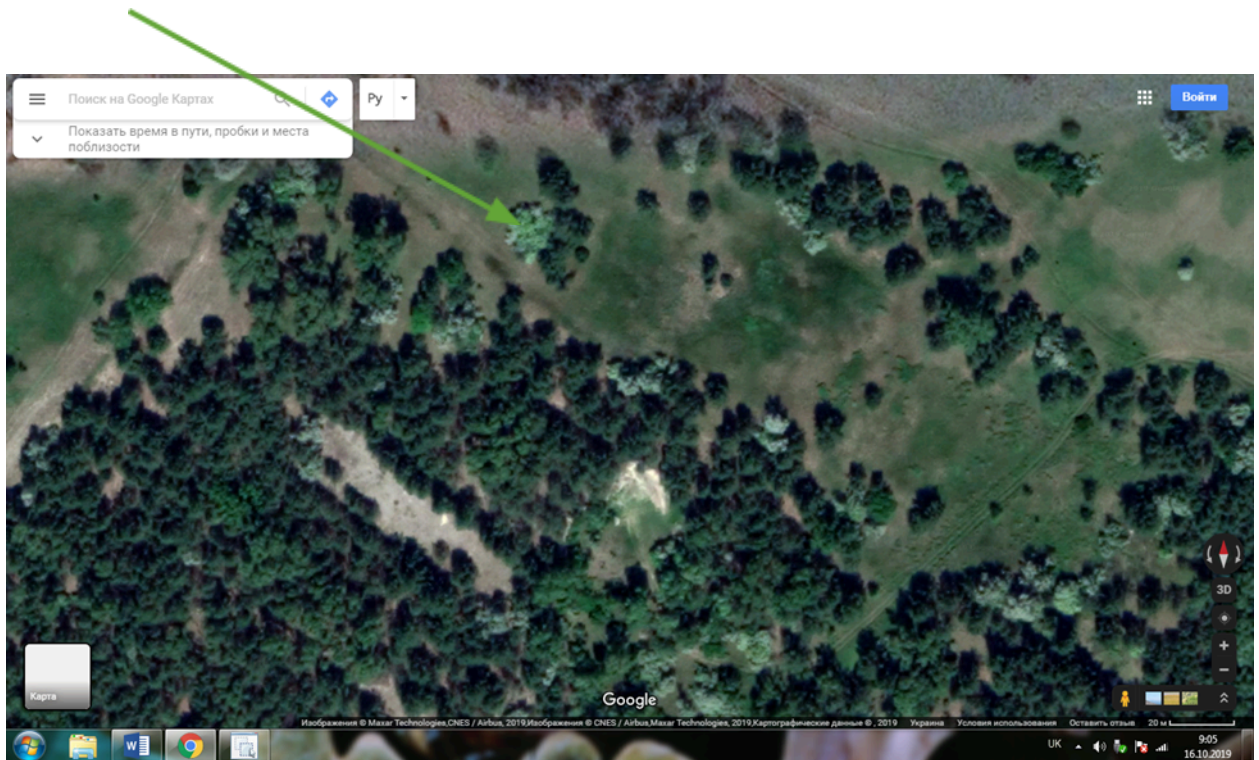
Тому ми плануємо порушити перед місцевою громадою клопотання щодо сприяння у справі заповідання цього об'єкту.

Наш дуб віком приблизно 276 років.

Вік дерева визначили за формулою $L = K \times C$, де L – вік дерева, K – коефіцієнт, C – довжина кола (обхват) стовбура дерева на висоті 1,3 м.

$K=1,2$, тому що дуб росте на вологих родючих ґрунтах. $C=230$ см. Отже, $L=1,2 \times 230=276$ років. Висота дуба 25 м.

Визначили географічні координати досліджуваного дерева - 48.808034, 34.423451.

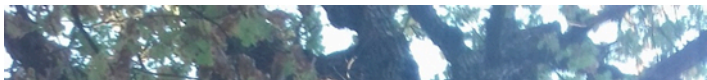

Цей екземпляр можна використовувати для отримання елітного насіння. Біля дуба ми знайшли паростки пророслих жолудів. Старе дерево потребує догляду. Стан стовбура незадовільний та потребує допомоги. За результатами вивчення стану дуба ми склали план охоронних заходів:

1. Розчищення території від сухих гілок та сміття.
2. Спостереження за молодими сходами та пересадження їх та територію школи до «екологічного простору».
3. Роз'яснювальна робота серед місцевого населення та пропаганда знань про важливість збереження вікового дерева.
4. Співпраця з землевласником (Могилівська сільська рада) щодо заповідання цього об'єкту.

Фотозвіт з експедиції

Журавський ліс

На питання «як проїхати до Журавського лісу?» сьогодні кожен мешканець Могилева одразу покаже дорогу, а дехто навіть провести зможе. Насамперед вражають в лісі міцні величезні дуби, що стоять, споглядаючи з висоти прожитих ними літ наше неспокійне сьогоднішнє. Ген у верховітті могутніх крон гойдається мудрість віків: мимоволі хочеться прихилитися до кори дерев, ніжно погладити руками та увібрати в себе ту незбориму силу та жагу до життя, якою наповнені ці гігантські дерева. Галявини та переліски цієї місцини теж зберігають історію пережитого і мовби шепочуть:

- Прийди, зупинись, відпочинь, послухай!

Зупинимось і ми. Послухаємо...

В ті далекі буремні роки, коли у нас панувало кріпосне право, в селі Могилів жив пан Журавка. Був він досить заможним, навколишні кріпаки працювали на нього, примножуючи статки. Господарство ж у пана було чималеньке: поля, ставки, немала череда корів, вівці, пташник, стайні – все вимагало догляду. Для походу до лісу, щоб назбирати хмизу чи вполювати дичину, теж потрібна була панська згода. Селяни обробляли поля, відбуваючи панщину, пасли корів та овець, виконували інші господарські роботи під пильним панським оком. На свята працюючих пан заохочував, а хто старанності у роботі не проявляв – тих сварив. Особливо винахідливою щодо покарання селян була його дружина, пані Журавка. Висока, ставна, можна б сказати, вродлива, але щось хиже у виразі обличчя псувало її образ, навіть відлякувало.

- Не так пан, як пані,- говорили частенько між собою про Журавку селяни, норовливий характер якої був просто нестерпним.

- Отож бо воно й є: якщо з пана пан, то ще так сьак, а як з хама..., - та й махали безнадійно рукою, натякаючи на походження пані. Була вона зі збіднілої сім'ї, хоча й вільної, не кріпацької. Її батько погодився, не питаючи на те згоди молодій доньці, віддати її заміж за пристаркуватого Журавку, щоб виборсатися з боргів. Гірко плакала вона, несамовито нарікала на долю... Та згодом всю силу безнадії та лютої ненависті почала виміщати на своїх залежних селянах. А пан Журавка потурав, ніби й не помічав ті кпини, які його молода дружина чинила в миті скаженої люті. Все намагався догодити їй.

- Дивіться, он знову теслі для Журавки нову скриню роблять!

- Еге ж, не вистачає тих, що є, - говорили обурено селяни, притишуючи голоси. Знали, що пан, намагаючись догодити пані, все нове й

нове вбрання купує та привозить їй. Вже і класти немає де, та це пані не зупиняє, вимагає нового. Кожної неділі, а особливо на свята, одягає вона щось нове. Поважного віку жінки тільки головами хитають, а молоді дівчата тихцем глузують:

- Вбрання гарне, та очі колючі, мов у вовчиці, всіх поїдом їсть, а старий пень Журавка не зважає.

За тих часів пани надто багато мали влади над залежним від них людом: судили їх, карали, давали дозвіл на одруження... Виходило, що без панської волі ані кроку. Все це швидко зрозуміла та перебрала стерно влади до своїх рук Журавка. Вона могла навіть всупереч волі чоловіка будь – що на власний розсуд вирішити. Тому селяни з наболілим намагалися підійти саме до пана, та несамовита Журавка скрізь пхала свого носа. Коли ж щось було проти її волі, могла влаштувати чоловікові сварку, тоді її в'їдливий, лайливий голос було чути далеко навкруги.

- Ох, знову комизує, клята, - співчували панові дехто з селян. - Знав би, краще б не одружувався вдруге, та ще й на молодій!

- А чули, що Луку в рекрути відсилає?

- Чому б то?

- Бо не погодився до її покоїв ходити...

Селяни понуро примовкли. Лука був кріпаком, мав сім'ю, діточок. Та от лихо: вподобала його пані і почала настійливо припрошувати до себе. Він як міг відмовлявся, бо кохав свою дружину. Пані Журавка, коли зрозуміла, що Лука уникає її залицянь, геть оскаженіла та наказала Луку віддати в солдатчину. Плакала його дружина, прохали діти, вмовляючи пана змінити її примху, та все намарно. Навіть ще гірше учинилося. Пан наказав дружині Луки, красуні Марії, йти і виконувати чорну чоловічу роботу, а юну доньку Олесю було віддано в покоївки до пані.

Як потрапила Олеся в особисте розпорядження Журавки, так ніби світ для неї чорними хмарами затягло. Як не намагалася вона догодити пані, все було не так, і за кожна «провину» отримувала нещадного ляпаса. Глянула не так – ляпас, ступнула не так – знову, подала не так – ще ляпас; дня не проходило без побиття. Лише тоді, коли пані їхала по крам або до сусідніх панів у гості зі своїм Журавкою, Олеся бігла до лісу, сідала над річкою і гірко плакала. Потім купалася у теплих, настояних на травах водах Орелі. Їй хотілося змити з себе всі ті образи, яких завдавала їй примхлива пані. Олеся сідала на березі річки та співала журливих пісень, плела вінок із польових квітів, посміхалася до пташок, згодом, похиливши голову, поверталася до панського двору.

- Красунею виросла донька в Луки та Марії, - мимоволі задивлялись на неї односельці.

- Та й не дивно: батьки гарною парою були, клята пані розлучила і занапастила...

- Так ще й з доньки знущається, не дає спокійно жити.

Підступна нова витівка пані стала справжньою карою для Олесі. Почала вона вимагати, щоб кожного дня покоївка добирала їй нове вбрання зі скринь. Якщо підбере покоївка одяг, який пані сподобався, лихо поряд пройшло для Олесі того дня; якщо ж ні – Журавка нещадно била її різками. Скринь тих уже було завдовжки метрів з двадцять, а вбрання – не злічити; було з чого добирати, та пані все не догодиш. Порятунку й розради ні в кого шукати Олесі. Тільки ліс, квіти, пташки та річка могли трохи заспокоїти дівчину, ніби вбираючи в себе біль і смуток юної душі.

Того дня їй вдалося знову на часинку спуститися до річки. Сиділа на березі, як завжди, тихо наспівувала. Раптом почула шерхіт і тихий, лагідний юначий голос:

- Чом сумних пісень співаєш, красуне?

Олеся від несподіванки здригнулася, зніяковіла. Хлопець очевидно був козаком. Мужні риси обличчя і великі сірі очі, ніби в рамі на бронзовому обличчі, дивилися привітно і лагідно.

- Ой, звідки ти? - запитала сполохано Олеся.

- Заїхав зимівник перевірити, повертаюсь назад до Січі, почув твій ніжний голос, мимохіть заслухався...

Слово за словом розпитав козак про тяжку долю дівчини та дізнався про ті знущання, що чинить їй лиховісна Журавка.

- Треба зарадити твоєму лиху, - вирішив Любомир, так звали козака. І запросив Олесю знову прийти на побачення, коли пані не буде вдома.

В серці дівчини з'явилася надія. Кожного разу, коли вдавалося, Олеся йшла на зустріч до Любомира, розповідала про своє нелегке життя. Згодом обом стало зрозуміло, що вони кохають одне одного.

Але, як на лихо, дізналася про таємні побачення своєї покоївки Журавка. Що тут зчинилося! Зनावісніла пані кинулася на Олесю, як оскаженіла тварина. Тягала за коси, ладна була на шматки її порвати. Верещала, що згодує собакам на псарні, утопить у багнюці, живою спалить на вогнищі. Можливо і до смерті б забила Олесю, та дівчина вирвалася і втекла до лісу.

Йшла Олеся, плачучи, а до побачення з Любомиром було ще три дні. Назад до села повертатися боялася, вирішила залишитися на ночівлю у лісі, пити воду з Орелі, їсти груші з дички, а там – як Бог дасть. Прийде Любомир, щось вирішить, а що саме, дівчина й сама не знала.

Знайшов її Любомир через три дні геть змученою, із синцями на обличчі і по всьому тілу. Олеся була змарніла і ледь жива:

- Немає мені вороття до села, до Журавки не піду нізащо, краще втопитися, - прошепотіла дівчина.

Загорілося вогнем палке серце юнака:

- Не бійся, люба, більше вона тебе не образить!

Взяв Олесю на руки, посадив на коня і повіз до своєї рідні подалі від пані. Добрі люди прийняли її як свою, а Любомир вирішив помститися за кохану Журавці. Знав добре, що Олесю пан, а особливо пані, шукатимуть, а як знайдуть, то можуть дівчину і зі світу звести...

Поночі добрався до панського маєтку і запалив його. Вогонь швидко рознісся вітром, палахкотіло все: покрівля, тини, збіжжя і Журавчині скрині, набиті крамом... Селяни мовчки спостерігали, як горить панське добро, й не поспішали його гасити: надто багато лиха завдала Журавка людям. Лише коли вогонь перекинувся на прилеглий ліс, люди кинулися його вгамовувати, а маєток вигорів майже повністю.

...Пройшли роки, ліс давно розрісся і відновив свою первісну красу. Лише могутні дуби зберігають пам'ять про юнацьку любов та злу пані. Відтоді ліс зветься Журавським...

Катерина Данільченко, випускниця Могилівської ЗОШ І-ІІ ступенів